

SPIS TREŚCI TOMU 1

Rozdział 1

Rozwój fizyczny oraz motoryczny dzieci i młodzieży – Barbara Woynarowska	1
1.1 Rozwój osobniczy – podstawowe pojęcia	1
1.1.1 Sfery rozwoju i ich wzajemny związek	1
1.1.2 Dojrzałość	1
1.1.3 Etapy w rozwoju osobniczym	2
1.2 Rozwój fizyczny	3
1.2.1 Aspekty rozwoju fizycznego	3
1.2.2 Czynniki wpływające na rozwój fizyczny dzieci i młodzieży	6
1.2.3 Metody oceny rozwoju fizycznego	8
1.2.4 Długookresowe tendencje przemian w rozwoju fizycznym	12
1.2.5 Zaburzenia w rozwoju fizycznym dzieci i młodzieży	13
1.3 Rozwój motoryczny	16
1.3.1 Charakterystyka rozwoju motorycznego w wieku rozwojowym	16
1.3.2 Czynniki wpływające na rozwój motoryczny w dzieciństwie	16
1.3.3 Metody oceny rozwoju motorycznego dzieci i młodzieży	18
1.4 Charakterystyka rozwoju fizycznego i motorycznego w poszczególnych okresach wieku rozwojowego	19
1.4.1 Okres noworodkowy	19
1.4.2 Okres niemowlęcy	20
1.4.3 Okres poniemowlęcy	21
1.4.4 Okres przedszkolny	22
1.4.5 Młodszy wiek szkolny	23
1.4.6 Okres dojrzewania płciowego	23
1.4.7 Okres młodzieńczy	27

Rozdział 2

Rozwój psychiczny dziecka – Anna Jakubowska-Winecka	29
2.1 Kryteria rozwoju	29
2.1.1 Rozwój jako przyrost ilościowy	29
2.1.2 Rozwój jako osiągnięcie standardów	29
2.1.3 Rozwój jako ukierunkowane zmiany jakościowe	29

2.2	Przebieg rozwoju i mechanizmy zmian	29
2.2.1	Zmiany zachodzące w różnych sferach i ich integracja	29
2.2.2	Dynamika rozwoju, przebieg i kierunki zachodzących zmian	30
2.3	Charakterystyka rozwoju psychicznego w kolejnych okresach życia	31
2.3.1	Okres prenatalny	31
2.3.2	Okres noworodkowy	31
2.3.3	Okres niemowlęcy	32
2.3.4	Wczesne dzieciństwo	33
2.3.5	Okres przedszkolny	34
2.3.6	Młodszy wiek szkolny	35
2.3.7	Okres dorastania	35
2.3.8	Dorosłość	36
2.4	Psychologiczna diagnoza rozwoju	37
2.4.1	Diagnoza psychologiczna a diagnoza medyczna	37
2.4.2	Narzędzia oceny rozwoju a metody diagnozy psychologicznej	37

Rozdział 3

Żywnienie dzieci zdrowych – <i>Mieczysława Czerwionka-Szaflarska</i>		41
3.1	Zapotrzebowanie energetyczne	42
3.2	Zapotrzebowanie na białko	42
3.3	Zapotrzebowanie na tłuszcze	42
3.4	Zapotrzebowanie na węglowodany	43
3.5	Zapotrzebowanie na witaminy i składniki mineralne	43
3.5.1	Zalecenia dotyczące suplementacji witaminą D ₃ i K	43
3.5.2	Zapotrzebowanie na wapń i fosfor	45
3.6	Karmienie naturalne	45
3.6.1	Porównanie składu mleka kobiecego z mlekiem krowim	46
3.6.2	Właściwości ochronne pokarmu kobiecego	48
3.6.3	Zalety karmienia naturalnego	48
3.6.4	Wskazania i przeciwwskazania do karmienia naturalnego	48
3.7	Karmienie sztuczne niemowląt	49
3.7.1	Mieszanki początkowe	49
3.7.2	Mieszanki następne	50
3.7.3	Pokarmy uzupełniające	50
3.8	Zalecenia dotyczące dzieci w wieku 1–3 lat	52

Rozdział 4

Diagnostyka prenatalna – <i>Maria Respondek-Liberska</i>		54
4.1	Badania USG	55
4.2	Badania w 12.–13. tygodniu życia płodowego	57
4.3	Biochemiczne testy skriningowe	59
4.4	Badania w 18.–22. tygodniu życia płodowego	62
4.5	Diagnostyka kardiologiczna	62
4.5.1	Wskazania do badania echokardiograficznego płodu	63
4.6	Rezonans magnetyczny	64

4.7	Prenatalne badania inwazyjne	65
4.8	Przykładowe anomalie w diagnostyce prenatalnej	67
4.8.1	Patologia I trymestru ciąży	67
4.8.2	Patologia II trymestru ciąży	68
4.9	Ocena przedporodowa – III trymestr ciąży	68
4.10	Okres okołoporodowy	71
4.11	Terapia płodu	73

Rozdział 5

Badanie kliniczne dziecka – Maciej Kaczmar ski¹	76
5.1 Charakter badania	76
5.2 Badanie podmiotowe – wywiad pediatryczny	76
5.3 Badanie przedmiotowe dziecka	77
5.3.1 Zasady przeprowadzania badania przedmiotowego	78
5.3.2 Oglądanie pacjenta	79
5.3.3 Badanie palpacyjne	79
5.3.4 Opukiwanie	79
5.3.5 Osluchiwanie	80
5.4 Ocena stanu ogólnego i rozwoju fizycznego	80
5.4.1 Stan ogólny	80
5.4.2 Charakterystyka wybranych objawów klinicznych	80
5.4.3 Ocena stanu ogólnego noworodka i jego dojrzałości morfologicznej	85
5.5 Badanie powłok ciała	87
5.5.1 Skóra	87
5.5.2 Przydatki skóry	89
5.5.3 Obrzęki	89
5.6 Badanie głowy	89
5.6.1 Oglądanie głowy	89
5.6.2 Badanie palpacyjne głowy	90
5.6.3 Osluchiwanie głowy	91
5.6.4 Badanie nosa, jamy ustnej, gardła i uszu	91
5.6.5 Badanie narządu wzroku	96
5.7 Badanie szyi	97
5.7.1 Badanie tarczycy	97
5.7.2 Ocena naczyń szyjnych	98
5.8 Badanie węzłów chłonnych	99
5.9 Badanie układu oddechowego	100
5.9.1 Wywiad i charakterystyka wybranych objawów chorobowych	100
5.9.2 Odrębności badania układu oddechowego u dzieci	101
5.10 Układ krążenia	105
5.10.1 Badanie podmiotowe układu krążenia	105
5.10.2 Badanie przedmiotowe serca	106
5.10.3 Badanie naczyń	112
5.11 Badanie jamy brzusznej	112

¹ Autorami podrozdziału „Osluchiwanie serca” są Maciej Kaczmar ski, Anna Turska-Kmieć

5.11.1	Badanie podmiotowe	112
5.11.2	Badanie przedmiotowe	114
5.12	Badanie układu moczowo-płciowego	120
5.12.1	Badanie podmiotowe	120
5.12.2	Badanie przedmiotowe	120
5.13	Badanie narządu ruchu	121
5.13.1	Oglądanie – postawa ciała	122
5.13.2	Badanie podmiotowe i przedmiotowe narządu ruchu	124
5.14	Badanie neurologiczne	127
5.14.1	Ocena rozwoju psychoruchowego	127
5.14.2	Badanie neurologiczne	127
5.14.3	Praktyczne wykonanie badania neurologicznego i niektórych odruchów	128
5.15	Ocena rozwoju fizycznego dziecka – pomiary antropometryczne	133
5.15.1	Masa ciała	133
5.15.2	Długość ciała (wzrost)	133
5.15.3	Inne pomiary	134
5.16	Dokumentacja medyczna	134

Rozdział 6

Genetyczne uwarunkowania chorób – <i>Tadeusz Mazurczak</i>		135
6.1	Wprowadzenie	135
6.2	Udział czynników genetycznych w etiopatogenezie chorób	135
6.3	Częstość występowania chorób genetycznych	136
6.4	Molekularne podstawy dziedziczenia	137
6.4.1	Struktura i funkcja DNA	138
6.4.2	Geny mitochondrialne	140
6.4.3	Patologia molekularna	140
6.4.4	Struktura i funkcja chromosomów	142
6.4.5	Mitoza i mejoza	144
6.5	Zasady diagnostyki chorób genetycznych	145
6.6	Metody analizy genomu człowieka do celów klinicznych	146
6.6.1	Metody analizy DNA	147
6.6.2	Metody badania chromosomów	152
6.6.3	Testy genetyczne	155
6.7	Choroby monogenowe	157
6.7.1	Choroby autosomalne dominujące	158
6.7.2	Choroby autosomalne recesywne	159
6.7.3	Choroby sprzężone z chromosomem X	160
6.8	Aberracje chromosomowe	162
6.8.1	Zespoły będące wynikiem aberracji chromosomów autosomalnych	164
6.9	Choroby kompleksowe (wieloczynnikowe)	175
6.10	Inne rodzaje genetycznych uwarunkowań chorób	177
6.10.1	Choroby uwarunkowane mutacjami w genomie mitochondrialnym	177
6.10.2	Rodzicielskie piętno genomowe	178
6.11	Profilaktyka i leczenie chorób genetycznych	178
6.11.1	Poradnictwo genetyczne	180

Rozdział 7

Choroby okresu noworodkowego – <i>Ewa Helwich, Magdalena Rutkowska, Ewa Adamska</i>	184
7.1 Zasady resuscytacji noworodka – <i>Ewa Adamska</i>	185
7.1.1 A – udrożnienie dróg oddechowych	186
7.1.2 B – wentylacja	188
7.1.3 C – masaż zewnętrzny serca	188
7.1.4 D – leki	188
7.2 Układ oddechowy – <i>Magdalena Rutkowska</i>	189
7.2.1 Rozwój płuc	189
7.2.2 Zespół zaburzeń oddychania	189
7.2.3 Dysplazja oskrzelowo-płucna	194
7.2.4 Odma opłucnowa u noworodka	197
7.2.5 Bezdechy	199
7.2.6 Zespół aspiracji smółki	200
7.2.7 Zapalenie płuc u noworodka	201
7.2.8 Przemijający szybki oddech noworodka	202
7.3 Układ krążenia – <i>Ewa Adamska</i>	202
7.3.1 Odrębności układu krążenia w okresie noworodkowym	202
7.3.2 Niewydolność krążenia z powodów innych niż wada serca	205
7.3.3 Przetrwaliły przewód tętniczy u noworodków urodzonych przedwcześnie	210
7.4 Układ nerwowy – <i>Ewa Helwich</i>	213
7.4.1 Rozwój ośrodkowego układu nerwowego	213
7.4.2 Krwawienia okołokomorowe i dokomorowe, krwawienia śródmiaższowe	214
7.4.3 Leukomalacja okołokomorowa	216
7.4.4 Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych u noworodka	217
7.4.5 Okołoporodowa encefalopatia niedokrwienno-niedotlenieniowa	219
7.4.6 Mózgowe porażenie dziecięce – <i>Magdalena Rutkowska</i>	222
7.5 Narządy zmysłów – <i>Magdalena Rutkowska</i>	223
7.5.1 Retinopatia wcześniaków	223
7.5.2 Zanik nerwu wzrokowego	224
7.5.3 Zasady badań przesiewowych słuchu u noworodków	225
7.5.4 Niedosłuch	225
7.6 Układ pokarmowy – <i>Ewa Helwich</i>	226
7.6.1 Rozwój układu pokarmowego	226
7.6.2 Specyfika przewodu pokarmowego noworodka	226
7.6.3 Nietolerancja żywienia u noworodka	226
7.6.4 Żywienie noworodków urodzonych przedwcześnie i urodzonych o czasie	227
7.6.5 Refluks żołądkowo-przełykowy u noworodków	229
7.6.6 Martwicze zapalenie jelit	229
7.6.7 Atrezja przełyku	231
7.6.8 Atrezja dwunastnicy	232
7.6.9 Atrezja jelita czczego i krętego	232
7.6.10 Niedrożność smółkowa jelita	232
7.6.11 Niedokonany zwrot jelit	233
7.6.12 Znaczenie diagnostyki obrazowej w wadach przewodu pokarmowego wywołujących niedrożność	233
7.7 Żółtaczka fizjologiczna noworodka – <i>Ewa Helwich</i>	233

7.8	Zakażenia okresu noworodkowego – <i>Magdalena Rutkowska, Ewa Helwich</i>	235
7.8.1	Zakażenia wewnątrzmaciczne	235
7.8.2	Zakażenie <i>Streptococcus agalactiae</i> (grupa B)	237
7.8.3	Zakażenia wrodzone (TORCHS)	238
7.8.4	Zakażenia późne (szpitalne)	239
7.8.5	Posocznica noworodków	239
7.9	Układ moczowy – <i>Ewa Helwich</i>	241
7.9.1	Zakażenie układu moczowego u noworodków	241
7.9.2	Ostra niewydolność nerek u noworodka	242

Rozdział 8

Wrodzone wady metabolizmu – <i>Jolanta Sykut-Cegielska</i>		245
8.1	Zasady diagnostyki i leczenia wrodzonych wad metabolizmu	245
8.1.1	Noworodkowy skrining populacyjny	246
8.1.2	Skrining selektywny	246
8.1.3	Zespół intoksykacji	246
8.1.4	Dziecko wiotkie	247
8.1.5	Zespół objawów przypominający zespół Reye'a	247
8.1.6	Hipoglikemia	248
8.1.7	Encefalopatia padaczkowa	251
8.1.8	Kwasica metaboliczna	251
8.1.9	Hiperamonemia	251
8.1.10	Inne objawy kliniczne	251
8.2	Zaburzenia metabolizmu aminokwasów	251
8.2.1	Acydurie organiczne	251
8.2.2	Hiperamonemie wrodzone	254
8.2.3	Zaburzenia metabolizmu fenyloalaniny i tyrozyny	256
8.2.4	Zaburzenia metabolizmu aminokwasów rozgałęzionych	258
8.2.5	Zaburzenia metabolizmu aminokwasów siarkowych i kobalaminy	258
8.2.6	Zaburzenia metabolizmu glicyny	259
8.2.7	Zaburzenia transportu aminokwasów	259
8.2.8	Zaburzenia metabolizmu biotyny	260
8.3	Zaburzenia metabolizmu energetycznego	260
8.3.1	Choroby mitochondrialne	260
8.3.2	Zaburzenia utleniania kwasów tłuszczowych i ketogenezy	262
8.3.3	Zaburzenia biosyntezy i transportu kreatyny	266
8.4	Zaburzenia metabolizmu węglowodanów	266
8.4.1	Zaburzenia metabolizmu galaktozy i fruktozy	267
8.4.2	Glikogenozy	268
8.4.3	Zaburzenia glikolizy, cyklu Krebsa i glukoneogenezy	271
8.5	Zaburzenia metabolizmu pentozy	273
8.6	Zaburzenia metabolizmu lipoprotein	273
8.7	Choroby lizosomalne	274
8.7.1	Mukopolisacharydozy	276
8.7.2	Sfingolipidozy	278
8.7.3	Deficyt lizosomalnej kwaśnej lipazy	281

8.7.4	Mukolipidozy	281
8.7.5	Oligosacharydozy	282
8.7.6	Ceroidolipofuscynozy neuronalne	282
8.8	Choroby peroksysomalne	283
8.9	Zaburzenia metabolizmu puryn i pirymidyn	283
8.10	Wrodzone zaburzenia glikozylacji	285
8.11	Zaburzenia neurotransmisji	285
8.11.1	Zaburzenia metabolizmu amin biogennych	286
8.11.2	Zaburzenia metabolizmu GABA	286
8.11.3	Zaburzenia metabolizmu pirydoksyny	287

Rozdział 9

Choroby układu oddechowego – red. Katarzyna Krenke, Marek Kulus		288
9.1	Rozwój i patofizjologia układu oddechowego	288
9.1.1	Rozwój układu oddechowego w życiu płodowym – Marek Kulus	288
9.1.2	Charakterystyka i odrębności budowy układu oddechowego u dzieci – Marek Kulus	289
9.1.3	Badania czynnościowe układu oddechowego – Joanna Peradzyńska	290
9.2	Symptomatologia chorób układu oddechowego	293
9.2.1	Kaszel – Marta Krawiec	293
9.2.2	Duszność – Marta Krawiec	295
9.2.3	Świszczący oddech – Marta Krawiec	296
9.2.4	Bezdech – Katarzyna Grzela	297
9.2.5	Ból w klatce piersiowej – Katarzyna Grzela	298
9.2.6	Krwiotłucie – Katarzyna Grzela	298
9.3	Zakażenia układu oddechowego	299
9.3.1	Zapalenie oskrzeli – Marta Krawiec	299
9.3.2	Zapalenie oskrzelików – Marta Krawiec	301
9.3.3	Zapalenie płuc – Joanna Lange	304
9.3.4	Płyn w jamie opłucnej – Katarzyna Krenke	309
9.3.5	Ropień płuc – Katarzyna Krenke	312
9.3.6	Gruźlica – Jerzy Ziolkowski	313
9.3.7	Mykobakteriozy – Teresa Bielecka	319
9.3.8	Grzybice płuc – Joanna Peradzyńska	321
9.3.9	Choroby pasożytnicze układu oddechowego – Joanna Lange	324
9.4	Choroby przewlekłe układu oddechowego	324
9.4.1	Wady wrodzone układu oddechowego – Joanna Peradzyńska	324
9.4.2	Przewlekła choroba płuc – Marek Kulus	328
9.4.3	Zespół dyskinetycznych rzęsek – Katarzyna Grzela	328
9.4.4	Mukowiscydoza (zwłóknienie torbielowate) – Teresa Bielecka	330
9.4.5	Rozstrzenie oskrzeli – Katarzyna Krenke	334
9.4.6	Choroby śródmiąższowe u dzieci – Katarzyna Krenke, Joanna Lange	335
9.4.7	Choroby śródmiąższowe wieku niemowlęcego – Joanna Peradzyńska	340
9.4.8	Choroby ogólnoustrojowe powodujące zmiany w układzie oddechowym – Joanna Lange	341
9.4.9	Odczyny polekowe – Joanna Lange	344
9.4.10	Nowotwory układu oddechowego – Katarzyna Krenke	345
9.5	Inne choroby układu oddechowego	347

9.5.1	Odma opłucnowa – <i>Katarzyna Krenke</i>	347
9.5.2	Niewydolność oddechowa – <i>Joanna Peradzińska</i>	349
Rozdział 10		
Choroby układu krążenia – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>		351
10.1	Diagnostyka chorób układu krążenia u dzieci – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	351
10.2	Symptomatologia kliniczna chorób układu krążenia u dzieci – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	351
10.2.1	Badanie podmiotowe	351
10.2.2	Badanie przedmiotowe	351
10.3	Metody diagnostyczne w kardiologii dziecięcej	357
10.3.1	Zdjęcie prześwietłowe klatki piersiowej – <i>Grażyna Brzezińska-Rajszyś</i>	357
10.3.2	Badanie elektrokardiograficzne (EKG) – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	358
10.3.3	Badanie echokardiograficzne – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i> ...	359
10.3.4	Badanie radioizotopowe – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	360
10.3.5	Diagnostyczne cewnikowanie serca – <i>Grażyna Brzezińska-Rajszyś</i>	361
10.3.6	Tomografia komputerowa (TK) – <i>Grażyna Brzezińska-Rajszyś</i>	362
10.3.7	Rezonans magnetyczny (MR) – <i>Grażyna Brzezińska-Rajszyś</i>	362
10.4	Zmiany w układzie krążenia po urodzeniu – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	363
10.4.1	Krążenie płodowe, krążenie przejściowe i krążenie u noworodka	363
10.4.2	Przetrwałe nadciśnienie płucne	363
10.5	Wrodzone wady serca – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	365
10.5.1	Częstość występowania i etiologia wrodzonych wad serca u dzieci	365
10.5.2	Diagnostyka prenatalna wrodzonych wad serca	367
10.5.3	Przetrwały przewód tętniczy	367
10.5.4	Ubytek przegrody międzyprzedsionkowej	368
10.5.5	Ubytek przegrody międzykomorowej	371
10.5.6	Ubytek przegrody przedsionkowo-komorowej (kanał przedsionkowo-komorowy)	374
10.5.7	Przewodozależne wrodzone wady serca	376
10.5.8	Przełożenie wielkich pni tętniczych	378
10.5.9	Koarktacja aorty	381
10.5.10	Przerwanie ciągłości łuku aorty	384
10.5.11	Zwężenie zastawki aorty	384
10.5.12	Zespół hipoplazji lewego serca	387
10.5.13	Całkowity nieprawidłowy płucny spływ żylny	389
10.5.14	Atrezja zastawki trójdzielnej	392
10.5.15	Zwężenie drogi odpływu prawej komory	394
10.5.16	Tetralogia Fallota	396
10.5.17	Atrezja zastawki pnia płucnego z ubytkiem przegrody międzykomorowej	399
10.5.18	Atrezja zastawki pnia płucnego bez ubytku przegrody międzykomorowej	401
10.5.19	Wspólny pień tętniczy	403
10.5.20	Anomalia Ebsteina	404
10.5.21	Wrodzone wady zastawki dwudzielnej	406
10.6	Niewydolność serca – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	407

10.7	Zaburzenia rytmu serca – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	410
10.7.1	Metody diagnostyczne w rozpoznawaniu zaburzeń rytmu serca	410
10.7.2	Zaburzenia czynności węzła zatokowo-przedsionkowego	411
10.7.3	Bloki przedsionkowo-komorowe	412
10.7.4	Zaburzenia przewodzenia śródkomorowego	416
10.7.5	Napadowy częstoskurcz nadkomorowy i przedsionkowo-komorowy	416
10.7.6	Trzepotanie przedsionków	422
10.7.7	Migotanie przedsionków	423
10.7.8	Komorowe zaburzenia rytmu serca	424
10.7.9	Kanałopatie	426
10.7.10	Leczenie komorowych zaburzeń rytmu serca	430
10.8	Choroby mięśnia sercowego – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	431
10.8.1	Zapalenie mięśnia sercowego	431
10.8.2	Klasyfikacja kardiomiopatii u dzieci	434
10.8.3	Kardiomiopatia rozstrzeniowa	434
10.8.4	Kardiomiopatia przerostowa	436
10.8.5	Kardiomiopatia restrykcyjna	438
10.8.6	Arytmogenna kardiomiopatia prawej komory	438
10.9	Zmiany w układzie krążenia w chorobie Kawasaki – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	442
10.10	Infekcyjne zapalenie wsierdza – <i>Wanda Kawalec, Anna Turska-Kmieć, Lidia Ziolkowska</i>	443
10.11	Nadciśnienie płucne – <i>Małgorzata Żuk</i>	448
10.12	Nadciśnienie tętnicze u dzieci i młodzieży – <i>Mieczysław Litwin</i>	451
10.12.1	Definicja, epidemiologia i klasyfikacja nadciśnienia tętniczego u dzieci i młodzieży	451
10.12.2	Etiologia nadciśnienia tętniczego w wieku rozwojowym	451
10.12.3	Pomiar ciśnienia tętniczego	452
10.12.4	Diagnostyka różnicowa nadciśnienia tętniczego u dzieci	454
10.12.5	Wtórne postacie nadciśnienia tętniczego	456
10.12.6	Nadciśnienie tętnicze pierwotne	461
10.12.7	Nagłe i pilne stany nadciśnieniowe u dzieci i młodzieży	464
10.12.8	Podsumowanie	468

Rozdział 11

Gastroenterologia – red. Józef Ryżko		469
11.1	Metody diagnostyczne w gastroenterologii – <i>Józef Ryżko, Joanna Kuszyk, Piotr Socha</i>	469
11.1.1	Badania endoskopowe	469
11.1.2	Dwudziestoczterogodzinna pH-metria przełyku	470
11.1.3	Wodorowy test oddechowy	470
11.2	Choroby przewodu pokarmowego	471
11.2.1	Refluks żołądkowo-przełykowy; choroba refluksowa przełyku; przepuklina rozworu przełykowego – <i>Danuta Celińska-Cedro</i>	471
11.2.2	Achalazja wpustu – <i>Danuta Celińska-Cedro</i>	473
11.2.3	Zapalenie błony śluzowej żołądka i choroba wrzodowa – <i>Danuta Celińska-Cedro</i>	474
11.2.4	Biegunka ostra – <i>Józef Ryżko</i>	476
11.2.5	Biegunka przewlekła – <i>Józef Ryżko</i>	478
11.2.6	Zaburzenia wchłaniania jelitowego (zespół złego wchłaniania) – <i>Józef Ryżko</i>	479

11.2.7	Celiakia (enteropatia glutenozależna, choroba trzewna) – <i>Józef Ryżko</i>	481
11.2.8	Alergia pokarmowa i nietolerancje pokarmowe – <i>Józef Ryżko</i>	483
11.2.9	Zespół rozrostu bakteryjnego (zespół ślepej pętli) – <i>Józef Ryżko</i>	486
11.2.10	Enteropatia z utratą białka (enteropatia wysiękowa) – <i>Józef Ryżko</i>	487
11.2.11	Wrzodziejące zapalenie jelita grubego – <i>Józef Ryżko</i>	489
11.2.12	Choroba Leśniowskiego–Crohna – <i>Józef Ryżko</i>	491
11.2.13	Choroba Hirschsprunga – <i>Józef Ryżko</i>	492
11.3	Zaburzenia czynnościowe przewodu pokarmowego – <i>Józef Ryżko</i>	493
11.3.1	Zaburzenia czynnościowe u niemowląt i małych dzieci (0–4 lat)	494
11.3.2	Zaburzenia czynnościowe występujące u dzieci i młodzieży (4–15 lat)	494
11.4	Polipy jelita grubego – <i>Józef Ryżko</i>	505
11.4.1	Polipy młodzieńcze	505
11.4.2	Młodzieńcza polipowatość rodzinna	506
11.4.3	Zespół Peutza–Jeghersa	507
11.4.4	Rodzinna polipowatość gruczolakowata	507
11.4.5	Zespół Gardnera	508
11.5	Ciała obce i krwawienia z przewodu pokarmowego – <i>Danuta Celińska-Cedro</i>	508
11.5.1	Ciało obce w przewodzie pokarmowym	508
11.5.2	Krwawienie z przewodu pokarmowego	510
11.6	Choroby wątroby	513
11.6.1	Cholestaza niemowlęca – <i>Joanna Pawłowska</i>	513
11.6.2	Zespół Alagille’a – <i>Irena Jankowska</i>	517
11.6.3	Postępująca rodzinna cholestaza wewnątrzwątrobową – <i>Irena Jankowska</i>	519
11.6.4	Zarośnięcie przewodów żółciowych – <i>Joanna Pawłowska</i>	520
11.6.5	Torbiele dróg żółciowych – <i>Joanna Pawłowska</i>	522
11.6.6	Niedobór α 1-antytrypsyny – <i>Piotr Socha</i>	523
11.6.7	Choroba Wilsona – <i>Piotr Socha</i>	524
11.6.8	Zespół Gilberta – <i>Irena Jankowska</i>	526
11.6.9	Zespół Dubina–Johnsona – <i>Irena Jankowska</i>	527
11.6.10	Zespół Rotor’a – <i>Irena Jankowska</i>	527
11.6.11	Żółtaczka związana z karmieniem piersią – <i>Irena Jankowska</i>	528
11.6.12	Zespół Criglera–Najjara typu I – <i>Irena Jankowska</i>	529
11.6.13	Zespół Criglera–Najjara typu II – <i>Irena Jankowska</i>	530
11.6.14	Autoimmunizacyjne zapalenie wątroby – <i>Irena Jankowska</i>	530
11.6.15	Pierwotne stwardniające zapalenie dróg żółciowych – <i>Irena Jankowska</i>	532
11.6.16	Toksyczne (polekowe) uszkodzenia wątroby – <i>Irena Jankowska</i>	534
11.6.17	Niealkoholowa choroba stłuszczeniowa wątroby – <i>Piotr Socha</i>	536
11.6.18	Ostra niewydolność wątroby – <i>Irena Jankowska</i>	537
11.6.19	Marskość i przewlekła niewydolność wątroby – <i>Joanna Pawłowska</i>	539
11.6.20	Encefalopatia wątrobową – <i>Irena Jankowska</i>	543
11.6.21	Nadciśnienie wrotne – <i>Joanna Pawłowska</i>	543
11.6.22	Przeszczepianie wątroby – <i>Joanna Pawłowska</i>	545
11.6.23	Kamica żółciowa – <i>Irena Jankowska</i>	548
11.7	Choroby trzustki – <i>Grzegorz Oracz</i>	550
11.7.1	Trzustka dwudzielną	550
11.7.2	Trzustka obrączkowata	550
11.7.3	Mukowiscydoza (zwłóknienie torbielowate trzustki)	551

11.7.4	Zespół Shwachmana–Diamonda	552
11.7.5	Ostre zapalenie trzustki	553
11.7.6	Przewlekłe zapalenie trzustki	556
11.7.7	Dziedziczne zapalenie trzustki	558

Rozdział 12

Choroby układu krwiotwórczego – Jerzy R. Kowalczyk		560
12.1	Fizjologia układu krwiotwórczego w okresie rozwojowym	560
12.1.1	Układ czerwonych krwinek	560
12.1.2	Układ białych krwinek	561
12.1.3	Układ płytek krwi	562
12.1.4	Objętość krwi krążącej	562
12.2	Metody badania układu krwiotwórczego u dzieci	562
12.3	Niedokrwistość	563
12.3.1	Niedokrwistości związane z zaburzoną produkcją erytrocytów	565
12.3.2	Niedokrwistość związana ze skróconym czasem przeżycia erytrocytów (hemolityczna) ...	570
12.4	Choroby układu granulopoezy i związane z zaburzeniem funkcji granulocytów	575
12.5	Limfocyty i choroby układu chłonnego	575
12.5.1	Powiększone węzły chłonne	576
12.5.2	Śledziona i zaburzenia jej funkcji	578
12.6	Zaburzenia układu krzepnięcia krwi	579
12.6.1	Postępowanie z dzieckiem w przypadku wystąpienia objawów skazy krwotocznej	580
12.6.2	Hemofilia	580
12.6.3	Choroba von Willebranda	584
12.6.4	Choroba krwotoczna noworodków	585
12.6.5	Małopłytkowość	585
12.6.6	Trombastenia Glanzmanna	587
12.7	Choroby nowotworowe układu krwiotwórczego	587
12.7.1	Epidemiologia i patogeneza nowotworów układu krwiotwórczego	587
12.7.2	Wczesne objawy sugerujące nowotwór układu krwiotwórczego	589
12.7.3	Ostra białaczka limfoblastyczna	589
12.7.4	Ostra białaczka szpikowa	593
12.7.5	Przewlekła białaczka szpikowa	594
12.8	Zespoły mielodysplastyczne	596
12.9	Rola lekarza POZ w leczeniu i monitorowaniu dzieci z nowotworami układu krwiotwórczego	597

Rozdział 13

Choroby nowotworowe u dzieci – Danuta Perek		599
13.1	Część ogólna	599
13.1.1	Epidemiologia nowotworów w Polsce	599
13.1.2	Etiologia i patogeneza	600
13.1.3	Różnice między nowotworami dorosłych i dzieci	603
13.1.4	Rozpoznawanie nowotworów u dzieci	603
13.1.5	Ogólne zasady leczenia nowotworów u dzieci	604
13.2	Choroby nowotworowe układowe	610

13.2.1	Chłoniak Hodgkina	610
13.2.2	Chłoniaki nieziarnicze	612
13.2.3	Histiocytoza z komórek Langerhansa	616
13.3	Nowotwory łe	620
13.3.1	Nowotwory mózgu	620
13.3.2	Nerwiak zarodkowy (neuroblastoma)	624
13.3.3	Guz Wilmsa (nephroblastoma)	630
13.3.4	Mięsak prążkowanokomórkowy i inne mięsaki tkanek miękkich	634
13.3.5	Nowotwory złośliwe kości	639
13.3.6	Nowotwory zarodkowe	642
13.3.7	Siatkówcza	646
13.3.8	Nowotwory wątroby	648
13.4	Nowotwory nabłonkowe – raki	650
13.5	Nowotwory łagodne i zmiany nowotworopodobne	650
13.5.1	Zmiany w kościach	650
13.5.2	Zmiany naczyniowe	654

Rozdział 14

Choroby układu moczowego – red. Ryszard Grenda, Helena Ziółkowska		657
14.1	Wprowadzenie – Helena Ziółkowska, Ryszard Grenda	657
14.1.1	Odrębności układu moczowego u dzieci	657
14.1.2	Badania laboratoryjne istotne dla rozpoznawania chorób układu moczowego	657
14.2	Zaburzenia w oddawaniu moczu – Hanna Szymanik-Grzelak	661
14.2.1	Fizjologia oddawania moczu	661
14.2.2	Zaburzenia związane z oddawaniem moczu	662
14.3	Zakażenie układu moczowego – Helena Ziółkowska, Ryszard Grenda	665
14.4	Wrodzone wady nerek i układu moczowego – Danuta Zwolińska	670
14.5	Glomerulopatie wrodzone – Ryszard Grenda, Helena Ziółkowska	672
14.5.1	Wrodzony i niemowlecy zespół nerczycowy	673
14.5.2	Zespół Alporta	675
14.6	Torbielowatość nerek – Ryszard Grenda, Helena Ziółkowska	677
14.6.1	Autosomalna dominująca wielotorbielowatość nerek	678
14.6.2	Autosomalna recesywna wielotorbielowatość nerek	679
14.6.3	Rdzeniowa torbielowatość nerek	680
14.6.4	Nefronofityza	680
14.6.5	Gąbczastość rdzenia nerek	680
14.6.6	Wielotorbielowata dysplazja nerek	680
14.6.7	Torbiele nabyte i torbiele proste	680
14.7	Choroby kłębuszków nerkowych – Ryszard Grenda, Helena Ziółkowska	681
14.7.1	Idiopatyczny zespół nerczycowy	681
14.7.2	Ogniskowe segmentalne stwardnienie (szkliwienie) kłębuszków nerkowych	687
14.7.3	Kłębuszkowe zapalenie nerek	688
14.8	Cewkowo-śródmiaższowe zapalenie nerek – Helena Ziółkowska, Ryszard Grenda	700
14.8.1	Ostre cewkowo-śródmiaższowe zapalenie nerek	700
14.8.2	Przewlekłe cewkowo-śródmiaższowe zapalenie nerek	702
14.9	Zespół hemolityczno-mocznicy – Helena Ziółkowska, Ryszard Grenda	703

14.10	Tubulopatie – <i>Przemysław Sikora</i>	708
14.10.1	Glikozuria nerkowa	708
14.10.2	Cystynuria	708
14.10.3	Kwasica cewkowa proksymalna (nerkowa kwasica cewkowa typu 2)	709
14.10.4	Kwasica cewkowa dystalna (nerkowa kwasica cewkowa typu 1)	710
14.10.5	Zespół Barttera	711
14.10.6	Rodzinna hipomagnezemia z hiperkalcurią i nefrokalcynozą	713
14.10.7	Nefrogena (nerkopochodna) moczówka prosta	713
14.10.8	Zespół Fanconiego	715
14.11	Kamica układu moczowego i nefrokalcynozą – <i>Przemysław Sikora</i>	716
14.12	Ostra niewydolność nerek – <i>Helena Ziolkowska, Ryszard Grenda</i>	720
14.13	Przewlekła choroba nerek – <i>Helena Ziolkowska, Ryszard Grenda</i>	725
14.14	Leczenie nerkozastępcze – <i>Ryszard Grenda, Helena Ziolkowska</i>	734
14.14.1	Dializa otrzewnowa	735
14.14.2	Hemodializa	736
14.14.3	Ciągłe żyłno-żyłne techniki oczyszczania pozaustrojowego	737
14.14.4	Przeszczepienie nerki	737
	Skorowidz	1